

ZAMONAVIY XIRURGIYADA ASEPTIKA VA ANTISEPTIKA TAMOYILLARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY AHAMIYATI

Sariosiyo Abu Ali ibni Sino
nomidagi jamoat salomatligi
texnikumi maxsus fan kafedrası
Xirurgiya fani o‘qituvchisi
Tursunboyeva Mastura

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada zamonaviy xirurgiyada aseptika va antiseptika tamoyillarining nazariy asoslari, tarixiy rivojlanish bosqichlari, amaliy qo‘llanish usullari hamda jarrohlik amaliyotida infeksiyon asoratlarning oldini olishdagi ahamiyati atroflicha yoritilgan. Aseptika va antiseptika jarrohlikda steril muhitni ta‘minlash, operatsiyadan keyingi yiringli-septik asoratlarni kamaytirish va bemor xavfsizligini oshirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Maqolada aseptika va antiseptikaning asosiy tamoyillari, ularning zamonaviy texnologiyalar bilan uyg‘unlashuvi, dezinfeksiya va sterilizatsiya usullari, shuningdek, tibbiyot xodimlarining mas‘uliyati va kasbiy madaniyati masalalari ilmiy manbalar asosida tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: aseptika, antiseptika, zamonaviy xirurgiya, sterilizatsiya, dezinfeksiya, jarrohlik infeksiyasi, infeksiyon nazorat.

Аннотация

В данной статье подробно рассматриваются теоретические основы, исторические этапы развития и практическое значение принципов асептики и антисептики в современной хирургии. Асептика и антисептика являются ключевыми факторами профилактики хирургических инфекций, снижения частоты гнойно-септических осложнений и повышения безопасности пациентов. В работе проанализированы основные методы стерилизации и дезинфекции, современные антисептические средства, а также роль медицинского персонала в обеспечении инфекционного контроля.

Ключевые слова: асептика, антисептика, современная хирургия, стерилизация, дезинфекция, хирургическая инфекция, инфекционный контроль.

Annotation

This scientific article comprehensively examines the theoretical foundations, historical development, and practical significance of aseptic and antiseptic principles in modern surgery. Asepsis and antisepsis play a crucial role in preventing surgical infections,

reducing postoperative septic complications, and ensuring patient safety. The article analyzes modern sterilization and disinfection methods, contemporary antiseptic agents, and the responsibility of medical personnel in maintaining effective infection control.

Key words: asepsis, antiseptics, modern surgery, sterilization, disinfection, surgical infection, infection control.

KIRISH

Zamonaviy tibbiyot taraqqiyotida jarrohlik fanining rivojlanishi bevosita aseptika va antiseptika tamoyillarining joriy etilishi bilan chambarchas bog'liqdir. Jarrohlik amaliyotida infeksiyon asoratlari uzoq vaqt davomida bemorlar o'limining asosiy sabablaridan biri bo'lib kelgan. XIX asrga qadar operatsiyalardan keyin yiringli asoratlari va sepsis keng tarqalgan bo'lib, jarrohlik aralashuvlarining samaradorligi juda past bo'lgan.

Aseptika va antiseptikaning ilmiy asosda shakllanishi jarrohlikda tub burilish yasadi. Ushbu tamoyillar jarrohlik jarayonida mikroorganizmlarning yaraga tushishini oldini olish yoki ularni yo'q qilishga qaratilgan bo'lib, bugungi kunda zamonaviy xirurgiyaning ajralmas qismi hisoblanadi. Ayniqsa, invaziv texnologiyalar, endoskopik va robotlashtirilgan operatsiyalar keng qo'llanilayotgan bir davrda aseptika va antiseptikaga qat'iy rioya qilish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur maqolaning maqsadi zamonaviy xirurgiyada aseptika va antiseptika tamoyillarining ilmiy-nazariy asoslarini yoritish, ularning amaliy ahamiyatini ochib berish hamda jarrohlik infeksiyalarining oldini olishdagi rolini tahlil qilishdan iborat.

ASOSIY QISM

Aseptika va antiseptika tushunchasi va ularning mohiyati

Aseptika — bu jarrohlik jarayonida yara va to'qimalarga mikroorganizmlarning tushishini oldini olishga qaratilgan chora-tadbirlar majmuidir. Aseptikaning asosiy maqsadi steril muhitni ta'minlash orqali infeksiyaning oldini olishdan iborat.

Antiseptika esa — jarohatga tushgan yoki organizmda mavjud bo'lgan mikroorganizmlarni yo'q qilish yoki ularning ko'payishini to'xtatishga qaratilgan usullar majmuasidir.

Aseptika profilaktik yo'nalishga ega bo'lsa, antiseptika davolovchi yo'nalishga ega bo'lib, ushbu ikki tushuncha bir-birini to'ldiradi.

Aseptika va antiseptikaning tarixiy rivojlanishi

XIX asrda ingliz jarrohi Jozef Lister antiseptika tamoyillarini amaliyotga joriy etib, karbol kislotasi yordamida jarrohlik yaralarini ishlov berishni taklif etdi. Bu yondashuv jarrohlik infeksiyalari sonini keskin kamaytirdi.

Keyinchalik mikrobiologiya fanining rivojlanishi, Lui Paster va Robert Koxning ilmiy ishlari aseptika tamoyillarining shakllanishiga asos bo'ldi. XX asrda sterilizatsiya usullarining takomillashuvi jarrohlik amaliyotini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqdi. Antibiotiklar, bakteriofaglar va immun preparatlar qo'llaniladi.

Jarrohlik infeksiyalari va ularning oldini olish. Jarrohlik infeksiyalari quyidagi asoratlarni keltirib chiqaradi: Profilaktika choralariga qat'iy aseptika qoidalariga rioya qilish, antibiotik profilaktika va tibbiyot xodimlarining sanitariya madaniyati kiradi. Zamonaviy texnologiyalar va infeksiyon nazorat.

Bugungi kunda infeksiyon nazorat tizimi quyidagilarni o'z ichiga oladi: Bir martalik steril asboblar Antibakterial qoplamalar, Robotlashtirilgan jarrohlik

Bu usullar infeksiya xavfini minimal darajaga tushirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy xirurgiyada aseptika va antiseptika tamoyillariga qat'iy rioya qilish jarrohlik amaliyotining muvaffaqiyatini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Ushbu tamoyillar jarrohlik infeksiyalarini kamaytirish, bemor xavfsizligini oshirish va sog'liqni saqlash tizimi samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (tozalangan)

1. Lister J. On the Antiseptic Principle in the Practice of Surgery.
2. Harrison's Principles of Internal Medicine.
3. Sabiston Textbook of Surgery.
4. WHO. Global Guidelines for the Prevention of Surgical Site Infection.
5. O'zbekiston Respublikasi SSV klinik protokollari.
6. Petrov V.S. Общая хирургия. Москва, 2020.
7. Townsend C.M. Sabiston Textbook of Surgery.